

Návrat do minulosti? Politický tlak na slovenské médiá rastie

Bratislava, Budapešť a Praha, 12.-13. februára 2009 – Tri roky po vydaní monitorovacích správ o televízii na Slovensku a v Českej republike sa v Bratislave a v Prahe v dňoch 12. a 13. februára vydávajú nové doplňujúce správy. Slovenská správa poukazuje na fakt, že napriek určitému progresu staré problémy pretrvávajú.

Od posledných parlamentných volieb v roku 2006 sa politické zasahovanie do médií na Slovensku zintenzívnilo. Vrcholoví politici na čele s premiérom vytvorili atmosféru nepriateľstva, pričom obviňujú médiá zo zaujatosti a nedostatku profesionality, bojkotujú „opozičné“ médiá a prijímajú reštriktívnu legislatívu zameranú proti novinárom. Začiatkom roka 2008 prezident Ivan Gašparovič dokonca uviedol, že vláda a parlament by mali mať svoje vlastné médiá.

Médiá verejnej služby sú aj naďalej výrazne politizované. Široká verejná diskusia o ich poslaní absentuje. Slovenská televízia prešla ďalším turbulentným obdobím, pričom neschopnosť odolávať opakovaným politickým atakom na redakčnú slobodu poškodili celkovú dôveryhodnosť televízie a oslabili jej pozíciu na trhu. Následkom prudkého zhoršenia finančnej situácie STV v roku 2007 sa televízia stala závislá na vládnych dotáciách.

Finančná kríza televízie sa opätovne prejavila začiatkom roka 2009, čo prinútilo manažment znova žiadať vládu o štátne dotácie. V prípade, že by ich STV nedostala, uvažuje o zrušení Trojky, prepustení tretiny zamestnancov, výraznom redukovaní vysielacieho času a použití repríz na vyplnenie programu.

Na druhej strane je potrebné spomenúť aj progres, akým sa zdá byť napríklad nová legislatíva, na základe ktorej môžu médiá verejnej služby vyberať koncesionárske poplatky od všetkých používateľov elektrickej energie. Hoci je tento mechanizmus kontroverzný, očakáva sa, že z poplatkov prinesie väčšie príjmy. Lokálni vysielatelia, ktorí produkujú programy pre širokú verejnosť, pre svoju činnosť aj naďalej potrebujú verejné zdroje.

Sektor súkromných vysielateľov sa stal transparentnejší, čím sa dosiahol ďalší krok v procese šandardizácie mediálneho trhu. Celoplošní súkromní vysielatelia konsolidovali svoje trhové pozície, čo malo za následok stabilizáciu tohto sektoru. Naopak, obmedzenia krížového vlastníctva sa dajú naďalej ľahko obísť, keďže Rada pre vysielanie a retransmisiu zverejňuje iba držiteľov licencií, no nie ich presnú vlastnícku štruktúru, ani vlastníkov sesterských, či dcérskych spoločností.

Hoci médiá vo všeobecnosti začali prejavovať väčší rešpekt k etickým kódexom a pravidlám, ich praktické profesijné uplatnenie nebolo výrazné: plagiátorstvo, odmietnutia opráv, či skryté konflikty záujmov sú v médiách stále pomerne často prítomné. Okrem toho medzi novinármi akoby neexistovala vzájomná solidarita, čo prirodzene oslabuje ich schopnosť odolávať opakovaným politickým tlakom a zároveň znižuje rešpekt verejnosti voči novinárskej profesii.

Slovensko sa medzitým prebúdzá do digitálnej éry. Finančne silné médiá medzi sebou súperia o čo najlepšiu dostupnosť prostredníctvom nových platforiem. Avšak nový zákon o digitálnom vysielaní prijatý v marci 2007 pravdepodobne oddiali skutočné spustenie digitálneho terestriálneho vysielania o niekoľko rokov, možno až do roku 2011. Vláda a regulačné orgány musia urýchliť svoje aktivity, aby motivovali súkromných vysielateľov prijať novú technológiu.

Najznepokojujúcejšou udalosťou v legislatívnej oblasti bolo prijatie kontroverzného tlačového zákona v apríli 2008, ktorý má potenciál obmedziť slobodu médií. Medzinárodné organizácie, médiá samotné, profesijné organizácie a mimovládne organizácie návrh zákona kritizovali - no márne.

Správa vyzýva slovenských politikov, aby zastavili útoky a zasahovanie do práce médií. Zvyk, podľa ktorého sú za členov kontrolných orgánov médií verejnej služby volení politickí nominanti, by mal skončiť. Telekomunikačný úrad SR by mal pri udeľovaní licencií pre multiplexy zabrániť vzniku monopolov na digitálnom trhu. V neposlednom rade by mal byť revidovaný tlačový zákon, aby sa zohľadnili odporúčania medzinárodných a domácich mediálnych organizácií zaoberajúcich sa slobodou prejavu.

Poznámka

Táto správa je súčasťou projektu monitorovacích správ „Televízia v Európe: Doplnujúce správy 2008“. Projekt aktualizuje analýzu televízneho vysielania v deviatich z dvadsiatich krajín, ktoré boli monitorované v rámci pôvodného projektu „Televízia v Európe: riadenie, politika a nezávislosť“ - v Albánsku, Bulharsku, Českej republike, Taliansku, Litve, Macedónsku, Poľsku, Rumunsku a na Slovensku.

Obidve série boli vytvorené v rámci spoločného monitorovacieho projektu Programu EUMAP (EU Monitoring and Advocacy Program) pri Open Society Institute a Mediálneho programu (Media Program) pri Open Society Foundation, a v spolupráci s domácimi odborníkmi a s organizáciami občianskej spoločnosti. Správy v ich úplnom znení, rovnako ako prehľad o situácii v oblasti televízneho vysielania v Európe, sú prístupné v angličtine a v prekladoch na www.mediapolicy.org.

Slovenskú správu v roku 2008, ako aj správu z roku 2005, pripravili Rasto Kužel a Ivan Godársky z MEMO 98. Správa o Slovensku a Českej republike, spoločne s tlačovými správami a ďalšími informáciami, je tiež prístupná na www.memo98.sk.

Plné znenie správy [v slovenčine](#) a [v angličtine](#).

Správa je prístupná na <http://www.mediapolicy.org> a <http://www.memo98.sk>.

Pre ďalšie informácie kontaktujte:

Rasto Kužel na kuzel@memo98.sk (+421 905 493 591), alebo Ivan Godársky na ivang@memo98.sk (+421 905 895 304), príp. Miriam Anati na manati@osieurope.org